

Spis treści

Nota redakcyjna	13
Wprowadzenie	15
Japonia w Azji Wschodniej	17
STAROŻYTNOŚĆ	21
Część I Epoki Yamato (Asuka, Hakuhō) i Nara – od VI do VIII w.	23
1. Wpływ cywilizacji chińskiej na rozwój Japonii	23
Yamato jidai s. 23, Narodziny epoki Nara s. 23, Budowa stolicy według wzoru chińskiego i rozkwit miasta stołecznego Nara (Heijō-kyō) s. 24, Klasztory i świątynie s. 24, Stosunki z Chinami s. 25, Architektura sakralna s. 25, Tōdaiji i Otwarcie Oczu Buddy s. 25, Hōryūji – najstarsza świątynia drewniana s. 26, Ashura i Butō – zabytki w Narze s. 26, Spisanie tradycji s. 27	
2. Formy literackie	27
Proza s. 28, Poezja ustna <i>kayō</i> s. 29, Pieśni japońskie <i>waka</i> : <i>tanka</i> , <i>chōka</i> , <i>sedōka</i> , <i>katauta</i> s. 30, <i>Tanka</i> i rozwój wiersza tradycyjnego s. 30, <i>Chōka</i> (<i>nagauta</i>) s. 33	
3. Proza w języku japońskim i chińskim	35
Język piśmiennictwa s. 35, Nauka s. 35, Pozory stabilizacji i nowa przeprowadzka s. 35, Ō no Yasumaro – <i>Kojiki</i> czyli <i>Księga dawnych wydarzeń</i> s. 36, <i>Nihongi</i> s. 37, <i>Fudoki</i> s. 37	
4. Liryka w epoce Nara	39
<i>Man'yōshū</i> s. 39, Cztery okresy poezji <i>Man'yōshū</i> s. 39, Tematyka wierszy s. 40, Autorzy s. 40, Komentarze do <i>Man'yōshū</i> s. 51	
Część II Epoka Heian IX–XII w.	52
1. Poezja i proza arystokratów. Dwór w okresie świetności	52
Charakterystyka epoki s. 52, Piśmiennictwo i wpływy chińskie – <i>kara bunka</i> w 1. połowie IX w. s. 53, Buddyzm w epoce Heian – tendai i shingon oraz sylwetki buddyjskich uczonych s. 54	
2. Odrodzenie tradycji narodowej (<i>kokufūka</i>) w 2. połowie IX w.	57
3. <i>Kokin wakashū</i> (Zbiór poezji dawnej i współczesnej)	58
Wstęp do <i>Kokinshū</i> – Tsurayuki o sztuce poetyckiej s. 59, Poeci IX w. s. 61, Poeci X i XI w. s. 64	

4. Pamiętniki i dzienniki liryczne	68
<i>Tosa nikki</i> s. 69, <i>Kagerō nikki</i> s. 69, <i>Izumi Shikibu nikki</i> s. 71, <i>Murasaki Shikibu nikki</i> s. 71, <i>Sarashina nikki</i> s. 71, Opowieści o faktach (<i>jijitsu monogatari</i>) s. 71	
5. Sei Shōnagon i pierwsze sylwy. <i>Makura no sōshi</i> (Notatnik spod wezgłowia) . . .	72
6. Opowieści (<i>monogatari</i>) – ich źródła i rodzaje	74
<i>Taketori monogatari</i> s. 74, <i>Ise monogatari</i> s. 74, <i>Heichū monogatari</i> s. 75, <i>Yamato monogatari</i> s. 75, <i>Utsuho monogatari</i> s. 76, <i>Ochikubo monogatari</i> s. 77	
7. Murasaki Shikibu – jej życie i dzieła	78
<i>Genji monogatari</i> s. 79, <i>Murasaki Shikibu nikki</i> s. 79, Główni bohaterowie <i>Genji</i> s. 79, Historia księcia, który nie został cesarzem s. 80, Fabuła od 1 do 54 rozdziału s. 81	
8. Ocena kobiet w noc deszczową (<i>Amayo no shinasadame</i> – Ocena rzeczy w noc deszczową) w rozdziale drugim <i>Genji monogatari</i>	99
9. Murasaki Shikibu o sztuce powieściowej	101
10. <i>Murasaki Shikibu nikki</i>. Tłumaczenie pamiętnika (część początkowa)	104
11. Opowieści epigońskie	109
<i>Sagoromo monogatari</i> s. 110, <i>Yowa no nezame</i> s. 112, <i>Torikaebaya monogatari</i> s. 113, <i>Hamamatsu chūnagon monogatari</i> s. 113, <i>Tsutsumi chūnagon monogatari</i> s. 114	
12. Ocena opowieści: <i>Mumyōzōshi</i> (Księga bez tytułu)	115
13. <i>Konjaku monogatari</i> (Opowieści z dawnych czasów)	117
14. Opowieści historyczne	117
<i>Eiga monogatari</i> s. 117, „Zwierciadła” historii s. 118	
15. Kategorie estetyczne epoki	119
ŚREDNIOWIECZE	121
Epoki Kamakura (1192–1333), Muromachi (1333–1573) i okres Azuchi-Momoyama (1573–1603)	123
1. Charakterystyka średniowiecza	123
Rozwój kultury średniowiecznej s. 124, Formy literackie s. 127, Naśladowanie arystokracji dworskiej s. 128, Przerwanie ciągłości opowieści <i>monogatari</i> s. 128, Prądy religijne i tendencje synkretyczne s. 130	
2. Opowieści wojenne	135
<i>Heike monogatari</i> s. 137, <i>Taiheiki</i> s. 138, <i>Soga monogatari</i> i <i>Gikeiki</i> s. 139	
3. Dzienniki (<i>nikki</i>)	140
<i>Izayoi nikki</i> s. 140, <i>Towazugatari</i> s. 141	
4. Sylwy <i>zuihitsu</i>	142
<i>Hōjōki</i> s. 142, <i>Tsurezuregusa</i> s. 143	
5. Opowieści anegdotyczne, baśnie, opisy podróży, bajki	144
<i>Ujishūi monogatari</i> s. 144, <i>Kokonchomonju</i> s. 144, <i>Fikkinshō</i> s. 145, <i>Shasekishū</i> s. 146, Opisy podróży: <i>Kaidōki</i> , <i>Tōkan kikō</i> s. 146	
6. Poezja średniowiecza – klasycyzm (od XI do połowy XIII w.)	146
Koncepcja <i>michi</i> i <i>yūgen</i> s. 147, <i>Chokusenshū</i> s. 147	
7. Poeci Nowego zbioru poezji japońskiej	149
<i>Shinkokinshū</i> s. 149, Saigyō – poeta w drodze s. 150, Fujiwara Shunzei w poszukiwaniu piękna s. 151, Fujiwara Teika – najwybitniejszy poeta średniowiecza s. 153, <i>Ōgura hyakunin isshu</i> s. 154, Cesarz Gotoba s. 154	

8. Późny klasycyzm (XIII–XIV w.)	155
Tradycjonaści a innowatorzy: szkoły Nijō, Kyōgoku i Reizei s. 155, Początki twórczości samurajów s. 156, Spór o twórczy spadek po Fujiwarze Teice. Kyōgoku Tamekane s. 156	
9. Renga ('pieśnię łączone' lub 'wiązane')	158
Powstanie i budowa <i>rengi</i> s. 159, <i>Minase sangin hyakuin</i> s. 161, Schyłek <i>rengi</i> s. 162	
10. Teatr średniowiecza – od obrzędów <i>kagura</i> i widowisk <i>gigaku</i> do <i>sarugaku no nō</i>	163
<i>Kagura</i> – rodzime tańce i muzyka sakralna s. 163, <i>Gigaku</i> – muzyka i tańce towarzyszące ceremoniom buddyjskim s. 163, <i>Bugaku</i> – tańce z towarzyszeniem muzyki dworskiej <i>gagaku</i> s. 164, <i>Sangaku</i> ('rozmaite sztuki') s. 165, <i>Sarugaku</i> ('małpia muzyka') i <i>dengaku</i> ('pełna muzyka') s. 166, Zespoły teatralne w rejonie Nary i Kioto s. 167, <i>Ōmi sarugaku</i> s. 167, <i>Kyōgen</i> ('szalone słowa') s. 167, <i>Zōgei</i> ('sztuki rozmaite') s. 167	
11. Charakterystyka teatru <i>nō</i>	168
Przestrzeń sceniczna s. 168, Aktorzy, chór i orkiestra s. 169, Typizacja (<i>kata</i>) s. 169, Teksty sztuk (<i>yōkyoku</i>) s. 170, Maski i rekwizyty s. 171, Kostiumy s. 171	
12. Wielcy twórcy <i>nō</i>	172
Kan'ami s. 172, Zeami – najwybitniejszy dramaturg japoński s. 174, Twórczość dramatyczna Zeami s. 176, Pisma teoretyczne s. 181, <i>Fūshikaden</i> s. 181, Koncepcja teatralna Zeami w <i>Sarugakudangi</i> s. 182, <i>Yūgen</i> i <i>monomane</i> s. 183, Zainteresowanie bohaterem po jego śmierci s. 184, Kompozycja i styl <i>yōkyoku</i> s. 186, Dominujące obrazy s. 187, Dramatyzm i uspokojenie s. 187, Pięć kategorii sztuk s. 188	
13. Bajki <i>otogizōshi</i>	190
14. Na przełomie epok średniowiecza i nowożytności	191
Dwa symboliczne pawilony s. 191, Wojny religijne, broń palna z Europy, zjednoczenie Japonii s. 192, Renesansowe państwo? s. 192, Wczesny barok s. 193, Ceremonia herbaty <i>chanoyu</i> s. 194, Literatura przełomu XVI i XVII w. s. 194	
15. Poezja – kres tradycji arystokratycznej i popularyzacja gustów plebejskich	195
<i>Renga</i> i <i>haikai</i> w XVI w. s. 196, „Kultura południowych barbarzyńców” s. 197, Wczesnobarokowa sztuka s. 197, Literatura i sztuka – „książki z Sagi” s. 198, Od Momoyamy do Tōshōgū s. 198	
16. Kanony średniowiecznego piękna	199
NOWOŻYTNOŚĆ	201
Epoka Edo (1603–1868)	203
1. Samuraje i mieszczenie	203
Charakterystyka epoki s. 203, Centralizacja władzy s. 203, Konfucjanizm u podstaw ideologicznych państwa s. 204, Buddyzm s. 205, Sinto (<i>shintō</i> , sintoizm) s. 205, Chrześcijaństwo s. 206, Oświata i druk s. 206, Upowszechnienie kultury s. 207, Drzeworyt <i>ukiyo-e</i> s. 209	
2. Renesans końca XVII w.	210
Era Genroku – czas rozkwitu kultury s. 212, Barok w Japonii s. 212, Parodia w epoce Edo s. 213	
3. Nowe formy prozy XVII w.	214
<i>Kanazōshi</i> ('książki pisane alfabetem') s. 214, <i>Ukiyozōshi</i> ('książki o przemijającym życiu') s. 215	

4. Pisarze wczesnego okresu XVII w.	216
5. Ihara Saikaku – powieściopisarz mieszczański	217
Książki erotyczne s. 218, Książki o życiu mieszczań s. 218, Książki o samurajach s. 220, Barokowy styl prozy Ihary Saikaku na przykładzie opowieści o Seijūrō z Himeji s. 222	
6. Powieść na przełomie XVII i XVIII w.	224
7. Poezja popularna	225
<i>Haikai</i> , <i>haiku</i> i <i>senryū</i> (Yamazaki Sōkan, Arakida Moritake) s. 225, Interakcja obrazów (<i>mitate</i>) – między centrum a prowincją s. 226, Matsuo Bashō – poeta <i>haikai</i> i <i>haiku</i> s. 227, Bashō – sprzeciw wobec kultury materialnego przepychu s. 229	
8. Teatr nowożytny: <i>ningyō jōruri</i> i <i>kabuki</i>	230
Powstanie, rozkwit, rywalizacja s. 230, Twórcy dramatów w XVII–XIX w. s. 232, Kantorzy, aktorzy, style gry s. 232	
9. Chikamatsu Monzaemon – najwybitniejszy dramaturg czasów nowożytnych	233
Sztuki obyczajowe <i>sewamono</i> s. 235, Dramaty historyczne <i>jidaimono</i> s. 237, Następcy: Ki (no) Kaion, Chikamatsu Hanji s. 238, Styl barokowy w dramacie Chikamatsu Onatsu Seijūrō. <i>Gojūnenki uta nembutsu</i> s. 239	
10. Wiek XVIII	240
Charakterystyka okresu s. 240, Literaci <i>bunjin</i> w okresie Kyōhō, 1716–1735 s. 241, Drzeworyt <i>ukiyo-e</i> s. 242, Badania naukowe i prądy filozoficzne s. 242, Natywizm s. 242, Etyka mieszczańska s. 243, Encyklopedyści s. 344, Edo centrum kulturalnym s. 244	
11. Formy prozy XVIII–1. połowa XIX w.	246
<i>Kusazōshi</i> ('książki ilustrowane') s. 246, <i>Kibyōshi</i> ('żółte okładki') s. 246, <i>Gōkan</i> ('księgi połączone') s. 247, <i>Yomihon</i> ('książki do czytania') s. 247, <i>Sharebon</i> ('książki frywolne') s. 248, <i>Ninjōbon</i> ('książki o uczuciach'), romanse s. 248, <i>Kokkeibon</i> ('książki humorystyczne', 'książki komiczne') s. 249, Miejsce akcji i bohater s. 250, Powieściopisarze s. 250	
12. Poezja XVIII–1. połowa XIX w.	254
Ozawa Roan, Ryōkan s. 254, Yosa Buson – poeta <i>haikai</i> s. 255, <i>Senryū</i> – odmiana satyryczna <i>haikai</i> s. 258	
13. Złoty wiek teatru lalek	260
Kompozycja dramatu – „świat” i „pomysł”, osnowa i wątek s. 261, <i>Sugawara denju tenarai kagami</i> s. 262, <i>Yoshiutsune sembon zakura</i> s. 263, <i>Kanadehon chūshingura</i> s. 264	
14. Wiek XIX	265
Kobayashi Issa i nieortodoksyjne <i>haikai</i> s. 266, <i>Waka</i> w końcu epoki Edo s. 266	
15. Proza na przełomie XVIII i XIX w.	269
Komizm i parodia – Jippensha Ikku, Shikitei Samba s. 269, Takizawa (Kyokutei) Bakin s. 271, Powieść sentymentalna Tamenagi Shunsuia s. 273, Parodia <i>Genji monogatari</i> Ryūteia Tanehiko s. 275	
16. Tsuruya Namboku. Duchy na scenie – <i>kabuki</i> w XIX w.	277
17. Ideał estetyczny mieszczań	278
WSPÓŁCZESNOŚĆ	279
Od 2. połowy XIX w.: Meiji, Taishō, Shōwa i Heisei.	281
1. Okres Meiji	281
Wprowadzenie do epoki współczesnej s. 281, Przed świtem s. 282, Literatura okresu Meiji s. 282, Tendencje oświeceniowe w Meiji s. 284, Obrona dziedzictwa narodowego s. 284, Kontynuacja tradycji s. 286, Powieść polityczna s. 288	

2. Realizm	289
3. Romantyzm – europejskie i chrześcijańskie uwarunkowania	290
Saganoya Omuro s. 291, Miyazaki Koshoshi s. 292, Wczesna twórczość Moriego Ōgaia s. 292, Tragiczny Kitamura Tōkoku s. 295, Shimazaki Tōson jako poeta s. 296, Od romantyków do parnasistów i symbolistów s. 297, Masaoka Shiki i odnowa <i>haiku</i> s. 298, Ishikawa Takuboku: Garść piasku i Smutne zabawki s. 299	
4. Pisarze romantyczni: Takayama Chogyū, Izumi Kyōka, Tokutomi Roka, Kunikida Doppo	299
5. Pseudoklasycyzm	300
Ken'yūsha – Towarzystwo Przyjaciół Kałamarza s. 300, Ozaki Kōyō i Demon złota s. 301, Kōda Rohan i Pagoda s. 302, Higuchi Ichiyō o kobietach s. 303, O zachowanie narodowych tradycji s. 305	
6. Mówią o sobie	306
Nowy styl wypowiedzi o sobie i społeczeństwie s. 306, Od romantyzmu do naturalizmu s. 307, Shimazaki Tōson: <i>Hakai</i> i <i>Ie</i> s. 307, Tayama Katai i „szczerzy opis” s. 308, Tokuda Shūsei i jego powieści o zwykłym życiu klasy średniej s. 309, Masamune Hakuchō s. 311, Mayama Seika s. 311,	
7. Shishōsetsu	312
Twórczość Kiseki-ha i nurt „powieści o sobie” s. 312	
8. Wielki niezależny – Mori Ōgai	315
<i>Kamen</i> s. 315, <i>Vita sexualis</i> s. 316, <i>Seinen</i> s. 316, Historia – <i>Abe ichizoku</i> (Ród Abe) s. 317, Współczesność – <i>Gan</i> (Dzika gęś) s. 318	
9. Samotna droga. Natsume Sōseki – krytycznie o współczesnej cywilizacji	319
<i>Jestem kotem</i> s. 320, <i>Panicz</i> i <i>Kusamakura</i> s. 321, Wczesne opowiadania s. 322, <i>Sanshirō</i> s. 322, <i>Sedno rzeczy</i> s. 323, <i>Meian</i> – Światło i mrok s. 324	
10. Przebudzenie się kobiet: od Mori Shige do Hasegawy Shigure	325
11. Pomniki młodości	329
12. W poszukiwaniu korzeni	330
13. W kręgu „Myōjō” i „Subaru”	332
Neoromantyzm, symbolizm s. 332	
14. Koniec okresu Meiji i początek Taishō	336
Antynaturalizm: idealizm „Białej Brzozy” s. 336, Arishima Takeo s. 337, Shiga Naoya s. 338, Mushanokōji Saneatsu s. 340	
15. Szkoła estetów: <i>tambi-ha</i> i <i>geijutsuha</i>	341
Nagai Kafū i nostalgia za kulturą Edo s. 341, Satō Haruo – wiejskie i miejskie melancholie s. 342, Osanai Kaoru s. 343	
16. Tanizaki Jun'ichirō – piewca tradycji i urody życia	344
Wczesna twórczość s. 347, <i>Shisei</i> s. 349, <i>Tanjō</i> s. 349, <i>Kyōfu jidai</i> i inne dramaty s. 351, <i>Tajemna historia pana Musashiego</i> s. 353, Krag klasycznego piękna: <i>Niektórzy wolą pokrzywy</i> , <i>Ashikari</i> , <i>Shunkinshō</i> s. 354	
17. Neorealizm i powieść popularna	356
Akutagawa Ryūnosuke s. 356, Kikuchi Kan s. 360, Yamamoto Yūzō s. 361, Kume Masao s. 361, Hirotsu Kazuo s. 361	

18. Modernizm	362
Konteksty modernizmu – literatura ery Taishō s. 363, „Demokracja Taishō” i popularyzacja literatury s. 363, Odbudowa Tokio i rozwój kultury masowej s. 364, Modernizm a literatura proletariacka s. 365, Neosensualizm i Yokomitsu Riichi s. 365, Debiut Kawabaty Yasunariego s. 366, W kręgu Szkoły Nowej Sztuki s. 369, Czołpismo poetów modernistów: „Shi to Shiron”, „Shinryōdo” s. 373	
19. Literatura proletariacka	373
Kobayashi Takiji s. 374, Hayama Yoshiki s. 375, Kuroshima Denji s. 376, Miyamoto Yuriko s. 376, Tokunaga Sunao s. 377, Nakano Shigeharu s. 377	
20. Literatura zdrady i nawrócenia (<i>tenkō bungaku</i>)	377
Shimaki Kensaku s. 378, Takami Jun s. 380, Takeda Rintarō s. 382, Hayashi Fusao s. 383, Hayashi Fumiko s. 385	
21. Literatura wojenna	385
Hino Ashihei o żołnierzach w Chinach s. 386, Ishikawa Tatsuzō i Żywi żołnierze s. 387, Ozaki Shirō w „oddziałach pióra” i teatr życia s. 388, Nakajima Atsushi na Palau o starożytnych Chinach s. 390, „Odrodzenie Shōwa” s. 391	
22. Pisarze popularni w latach 20.–30. XX w.	392
Yoshikawa Eiji s. 392, Yamamoto Shūgorō s. 393, Osaragi Jirō s. 393	
23. Dazai Osamu – libertyn i nonkonformista	393
Tsushima Shūji pisarzem Dazai Osamu s. 394, <i>Fugaku hyakkei</i> s. 396, <i>Kakekomi uttāe</i> s. 396, <i>Hashire, Merosu!</i> s. 396, <i>Mój mąż, Villon</i> s. 397, <i>Zmierzch</i> s. 397, <i>Ningen shikkaku</i> s. 398	
24. „Poranki Poetyckie” (Nakamura Shin’ichirō, Fukunaga Takehiko, Katō Shūichi)	399
25. Odrodzenie po wojnie	401
Aktywność pisarzy przedwojennych (<i>kisei sakka no fukkatsu</i>) s. 401, „Szkoła powojenna” s. 402	
26. Abe Kōbō – o zagubieniu i utracie tożsamości Japończyków	409
Biografia s. 409, Twórczość s. 409, <i>Kobieta z wydm</i> s. 410, <i>Czwarta epoka</i> s. 411, <i>Schadzka</i> s. 412, <i>Hakobune Sakura-maru</i> s. 413, <i>Kangurowy notatnik</i> s. 413	
27. Mishima Yukio – klasycysta i romantyk. Między iluzją a rzeczywistością	414
Dramaty klasyczne s. 415, Dramaty współczesne <i>shingeki</i> s. 416, <i>Madame de Sade</i> s. 416, <i>Kinkakuji</i> s. 417, <i>Hōjō no umi</i> s. 418	
28. Kurahashi Yumiko i inni pisarze kręgu „Kindai Bungaku”	420
29. Piętno atomowe: Hara Tamiki, Ibuse Masuji, Hayashi Kyōko	420
30. Trzecie pokolenie – <i>daisan no shinjin</i>	423
Endō Shūsaku s. 423, Yasuoka Shōtarō s. 427, Yoshiyuki Junnosuke s. 428, Kojima Nobuo s. 428, Shōno Junzō s. 428, Nosaka Akiyuki s. 429, Miura Shumon s. 429, Kondō Keitarō s. 429	
31. Gwiazdy literatury	430
Ōe Kenzaburō s. 430, Kaikō Takeshi s. 432, Ishihara Shintarō s. 432	
32. Tanizaki i Kawabata o miłości	433
<i>Śpiące piękności</i> s. 433, <i>Sasameyuki</i> s. 433, <i>Dziennik szalonego starca</i> s. 434, <i>Kagi</i> s. 434,	
33. Pokolenie introwertyków. Debiutanci lat siedemdziesiątych i codzienność w literaturze	435
Furui Yoshikichi s. 435, Kuroi Senji s. 436, Sakagami Hiroshi s. 436, Nakagami Kenji s. 437, Kaga Otohiko s. 437	

34. Reinterpretacja historii: Shiba Ryōtarō	438
35. Czas Murakamiego	439
<i>Przygoda z owcą</i> s. 440, <i>Koniec świata...</i> s. 440, <i>Kronika ptaka nakręcacza</i> s. 442, <i>Kafka nad morzem</i> s. 444	
36. Lata 80. i 90. XX w.	445
Murakami Ryū s. 446	
37. Kobiety w literaturze	447
Tamura patronką pisarek s. 447, Rola pisarek po 1945 r. s. 447, W nurtach powojennych idei s. 448, Sylwetki pisarek s. 450, Powroty Ozaki Midori s. 457	
38. Pisarki popularne	458
Takamura Kaoru s. 458, Miyabe Miyuki s. 458, Kirino Natsuo s. 459, Miyao Tomiko s. 460	
39. Taishū bungaku – literatura popularna w XX w.	461
Sylwetki pisarzy s. 462	
40. Poeci XX w.	464
Yoshimasu Gōzō – poezja ruchu s. 465, Twórca wszechstronny: Tanikawa Shuntarō s. 466	
41. Teatr w XX w.	467
<i>Kabuki, shinkabuki, nō, shimpa, shingeki</i> s. 467, U źródeł „nowej szkoły” s. 469, Nowy dramat s. 470	
42. Literatura dla dzieci – jidō bungaku	470
43. Na progu XXI w.	471
Bibliografia	473
Indeks nazwisk	481
Tablice	493